

Förflyttningar under strategiperioden Regionala utvecklingsstrategin

2015–2023

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Strategin - ett verktyg för att visa riktning för länets utveckling	2
Syfte med rapporten och avgränsningar.....	3
Verktyg för förverkligande av strategin	4
Projektmedel.....	4
Samverkan	5
Övergripande perspektiv.....	7
Hållbarhet	7
Utmaningsdrivet arbetssätt.....	8
Förflyttningar under strategiperiod.....	9
Prioritering 1: utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet.....	9
Prioritering 2 en plats att vilja leva och bo på	13
Prioritering 3: Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv	15
Prioritering 4: Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa	19
Förflyttningar som inte har skett som planerat.....	22
Slutsatser	23

Inledning

Den här rapporten är främst framtagen för dig som är förtroendevald eller tjänsteperson i Region Kronoberg. Den är även framtagen för dig som är aktör i länet och som på olika sätt arbetar för länets utveckling och är intresserad av att ta del av förflyttningar som skett utifrån den regionala utvecklingsstrategin.

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är ett centralt uppdrag för regionala utvecklingsarbetet i länet. Enligt förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete ska RUS:en vara en samlad och sektorsövergripande strategi och innehålla mål och långsiktiga prioriteringar.

Strategin - ett verktyg för att visa riktning för länets utveckling

Den regionala utvecklingsstrategin är en strategi för hela länet, inte bara organisationen Region Kronoberg. Det innebär att målen i strategin är mål för hela länets utveckling och det är många aktörer i länet som bidrar till att målen nås. Region Kronoberg har dock ett särskilt uppdrag från regeringen att genomföra, samordna och följa upp insatser för att nå målen i strategin. Det ligger även på regionen att skapa en samsyn kring både utmaningar och möjligheter i länet. Genomförandet av strategin sker dels genom egna medel och verksamheter, dels genom mer mjuk styrning i form av samordning av resurser och insatser i länet.

En regional utvecklingsstrategi är styrande för regionala tillväxtmedel och ligger till grund för strukturfondsprogrammen (Europeiska regionalfonden och Europeiska socialfonden). Strategin ska beaktas när andra regionala strategier och program arbetas fram. Den ska även vara vägledande för kommunala planer. Regeringen vill även årligen få redovisat hur arbetet med strategin genomförs. En sammanställd rapport över alla regioners samlade arbete tas sedan fram av Tillväxtverket på uppdrag av Näringsdepartementet. I rapporten kan man bland annat utläsa att regionerna har olika förutsättningar exempelvis vad gäller finansiering och regional mognad¹.

Regionala utvecklingsuppdraget handlar ofta om att utveckla och samverka inom komplexa områden där flernivåsamverkan krävs. Inom regionala utvecklingspolitiken används ofta begreppet flernivåstyrning för att beskriva att EU och staten sätter ramar för den regionala och lokala nivån. Internationellt styrande dokument är Agenda 2030, sammanhållningspolitiken i EU samt den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet. Flernivåstyrelse innebär även att ingen nivå klarar sig själv.

¹ [Regionalt utvecklingsarbete 2021](#)

Det finns sällan givna svar på hur ett sakområde eller utmaningen ska angripas. Regionala utvecklingsprocesser är även långsiktiga, där mycket annat än strategin påverkar hur utvecklingen tar sig. Under strategiperioden har det varit både en flyktingkris, en pandemi samt att Ryssland invaderat Ukraina, något som tillsammans med andra parametrar skapat inflation och ökade kostnader för drivmedel, livsmedel samt en elkris. Kriser som 2015 var svåra att förutse och därmed planera för.

Inte bara kriser utan även EU:s och den nationella nivåns prioriteringar kan under en strategiperiod också styra om vad regionala nivån behöver lägga sitt fokus. Under strategiperioden blev det exempelvis ett skall-krav att som region ta fram en *Smart specialiseringsstrategi för näringslivet*, för att länet ska kunna ta del av strukturfondsmedel; en strategi som beskriver de starka branscher som utmärker geografien.

I den föränderliga värld vi lever i innebär regionalt utvecklingsarbete att vara följsam, utforskande och snabbfotad utifrån vad som sker i vår omvärld men samtidigt upprätthålla den långsiktiga riktningen som RUS:en har pekat ut.

Nuvarande regionala utvecklingsstrategi med titel *Gröna Kronoberg 2025* antogs av Regionfullmäktige 2015 och gäller till och med 2025. Regionfullmäktige tog beslut om aktualiserad strategi i juni 2019.

Syfte med rapporten och avgränsningar

Syftet med den här rapporten är att beskriva exempel på förflyttningar i länet som Region Kronoberg anser ha skett ihop med länets aktörer inom strategins prioriteringar under perioden 2015–2023. Det kan vara förflyttningar i samverkan eller förflyttning i en sakfråga. Rapporten har avgränsats till förflyttningar där Region Kronoberg har varit drivande aktör. Den beskriver även kort vilka verktyg som funnits att tillgå under perioden.

Rapporten relaterar till den målbild som finns i RUS:en och är uppbyggd utifrån de fyra prioriteringarna i strategin:

- Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet
- En plats att vilja leva och bo på
- Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv
- Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa

Syftet med rapporten är inte att redovisa alla insatser som har skett genom åren eller hur det har gått med måluppfyllelsen. Det kan ni istället ta del av i rapporterna; *Uppföljning av det regionala utvecklingsarbetet*, vardagligt beskriven som insatsrapporten. Den har tagits fram årligen sedan 2015². Det finns även årliga återrapporteringar till näringsdepartementet utifrån återkommande villkorsbeslut, rapporteringar som beskriver stora delar av det som Gröna Kronoberg innefattar. Under strategiperioden har det även tagits fram tre analysrapporter som beskriver nuläget för länet, *Nulägesanalys Kronobergs län 2014–2020*, *Nulägesanalys Kronobergs län 2018*, och

² [Uppföljning av det regionala utvecklingsarbetet - insatsrapporter](#)

Nulägesanalys Kronobergs län 2022 samt en *Hållbarhetsanalys 2021*³. OECD har även gjort en revidering av sin Territorial review Småland-Blekinge 2017–2018⁴.

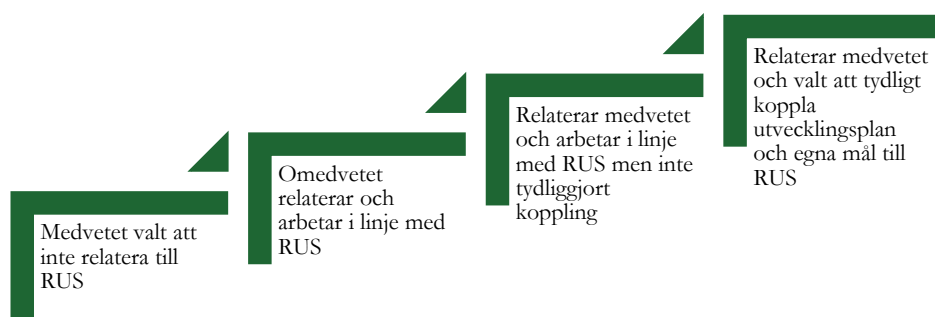
Verktyg för förverkligande av strategin

RUS:en ligger till grund för andra regionala strategier. På förvaltningen Regional utveckling, Region Kronoberg genomsyrar strategin verksamheten både i sakfrågor och i arbetsmetoder. Det gör i sin tur att tjänstepersonerna tar perspektiven med sig i sina respektive processer med andra aktörer.

Ambitionen när en RUS tas fram är inte bara att Region Kronoberg utan även aktörer i länet, utifrån sitt uppdrag, ska kunna välja att arbeta i linje med strategin. Regionen följer dock inte upp alla länets strategier och insatser för att se i vilken omfattning de relaterar till RUS. Länets kommuner gjorde dock själva en genomlysning 2021 om deras planer/program/strategier gick i linje med RUS och man ansåg att så var fallet. Andra aktörer har inte gjort någon liknande genomlysning, vad vi känner till.

Vissa aktörer väljer att skriva ut kopplingen till RUS i sin utvecklingsstrategi. Andra aktörer förhåller sig medvetet till RUS utan att skriva in det i dokument medans andra förhåller sig omedvetet och så finns det aktörer som har valt att inte förhålla sin verksamhet till strategin.

Utifrån samtal med länets aktörer genom åren framgår det att det finns aktörer i länet som befinner sig längs med hela skalan. Många organisationer är stora och chefer är i ibland omedvetna om ifall tjänstepersoner relaterat till RUS:en eller inte. Framförallt uppfattas att aktörerna främst plockar fram RUS:en när projektmedel ska sökas.

Projektmedel

Ekonomiska medel är ett viktigt verktyg för att nå målen i RUS:en. Utöver den ordinarie budgeten som aktörerna har är även projektmedel centrala för att finansiera insatser. Nedan beskrivs finansieringskällorna anslag 1:1 som är medel via Näringsdepartementet samt medel ur EU-fonder. Det som inte redovisas är de medel som fördelas direkt från departement och myndigheter till aktörer som exempelvis

³³ [Nulägesanalys](#)

⁴ [OECD-territorial-reviews-smalandblekinge-2017-2018-svensk-sammanfattning](#)

bidrag- och verksamhetsstöd inom kultursektorn, folkhälsoområdet, landsbygdsprogram, transportbidrag osv. Att få en heltäckande bild av hur finansieringen under strategiperioden har sett ut till de fyra prioriteringarna i Gröna Kronoberg är svår att göra med hänsyn till att det finns så många olika finansieringskällor.

Enligt förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete ska regionen besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete, och följa upp, låta utvärdera och årligen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet till regeringen. Detta anslag (även kallat 1:1-medel) för regional tillväxt fördelas årligen till Region Kronoberg och ligger helt utanför Region Kronobergs ordinarie budget. Anslaget styrs av särskilda förordningar beroende på ändamål/insats. Nationella strategin för hållbar regional utveckling samt relevanta delar i vår regionala utvecklingsstrategi styr också. Dessa medel delas inte ut. De måste sökas av aktörer för genomförande av regionala projekt; eller av företag i form av företagsstöd; samt i form förordningsstyrda stöd inom kommersiell service.

Årligen har region Kronoberg fått 20–23 miljoner, en liten ökning har skett under strategiperioden. Region Kronoberg är dock en av de regioner i landet som har lägst andel 1:1 medel. En fördelning som skedde på 90-talet och som inte ha utretts sedan dess, något som Region Kronoberg återkommande lyfter i dialoger med regeringskansliet.

Totalt under perioden 2015–2022 har 114 projekt beviljats 155 078 479 kr i 1:1-medel; medel som växlats upp med t.ex. strukturfondsmedel, andra projektmedel och/eller aktörernas egna medel.

Som det beskrivits tidigare kopplar en RUS även till strukturfondsprogrammets utformande. Dessa program är också viktiga verktyg för förverkligande av en RUS. Kronoberg ligger i samma programområde som Jönköping, Kalmar och Gotland. Inom strukturfonderna för perioden 2014–2020 i programområdet har totalt 1 090 mkr beviljats, och dessa har växlats upp med regionala 1:1 medel och medel från sökande organisationer. Projektaktörer i Kronoberg har under programperioden beviljats 250 mkr ur strukturfonderna. Det är räknat på aktörer som har adress i länet. Sedan programperioden 2014–2020 startade har Kronobergs län beviljats över 70 projekt om sammanlagt dryga 300 mkr inom 5 olika EU-program (inkluderar tre interreg-program och strukturfonderna). Kronoberg är den region av de fyra som har näst lägst beviljade medel, sett till strukturfonderna. En anledning är att Region Kronoberg även har lägst andel tillväxtmedel (1.1-medel) vilket gör att medfinansieringen är lägre i Kronoberg än i de övriga länen. Inom ERUF har flest beslutade miljoner gått till insatsområde 1; *stärka forskning, teknisk utveckling och innovation* samt insatsområde 3; *öka konkurrenskraften för små och medelstora företag*. För ESF är Kronoberg den region som beviljats mest medel. Det område inom ESF som fått mest beslutade miljoner är insatsområde 2; *öka övergångarna till arbete*.

Samverkan

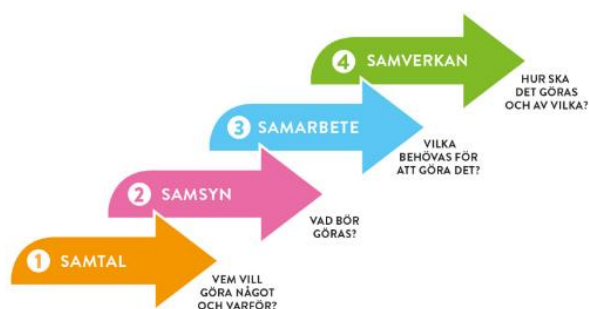
Det övergripande syftet med de plattformar och nätverk som finns på regional nivå är att genom dialog åstadkomma samverkan utifrån regionala och lokala mål. Samverkan

behöver ske mellan offentlig-, privat- och idéburen sektor men syftet styr vilka aktörer som ingår i respektive plattform eller nätverk.

Länsstyrelsen samordnar nätverk inom frågor som ANDT (alkohol, narkotika, dopning och tobak), integration, miljö, landsbygd, livsmedel osv. Linnéuniversitetet bjuder in till regionala dialoger och bedriver samverkan utifrån bland annat sina kunskapsmiljöer.

Region Kronoberg samordnar Regionalt strategiskt råd tidigare Kommunalt forum som består av kommunstyrelsernas presidier samt regionstyrelsens presidier samt att kommunchefer och regiondirektör får medverka. Region Kronoberg samordnar även nätverk för kommunchefer, kulturchef, skolchefer, chefer för vuxenutbildning, Business Region Kronoberg (BRK) samt Ledningsgrupp för samordning av länets hälso- och sjukvård och socialtjänst (även kallad Länets ledningsgrupp) som bland annat består av socialcheferna, skolcheferna, hälso- och sjukvårdsdirektör, cheferna för primärvård, /rehab/psykiatri, sjukhuschef samt programchef för nära vård. Kronoberg driver även uppdragsnätverk, arbetsgrupper och plattformar som exempelvis samplaneringsnätverket, kompetensforum och bredbandsnätverket. Utöver nätverken har Region Kronoberg tillfälliga styr- och arbetsgrupper till olika projekt och satsningar. Det finns även samverkansavtal mellan organisationer i länet.

Under strategiperioden har nätverkskartläggningar skett vid ett antal tillfällen. Antalet grupper som Region Kronoberg organiserar har minskats ner under perioden. Det gemensamma syftet styr om nätverket träffas för erfarenhetsutbyte eller mer strukturerad samverkan för att gemensamt förflytta länet. Tre exempel på det senare är; Business region Kronoberg, Samplaneringsnätverket och Kompetensforum som också lyfts upp i denna rapport.

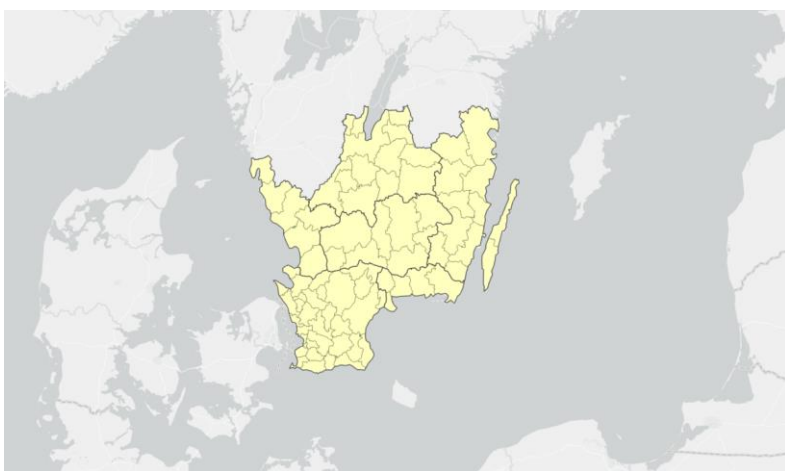

Ett sätt att ta Gröna Kronoberg 2025 vidare i insatser är genom understrategier ex. Trafikförsörjningsprogram, Länstransportplan, Kompetensförsörjningsstrategi och Skogsstrategi. Dessa understrategier beskrivs i RUS:en och är ofta de som nätverken fokuserar på.

Det finns sakfrågor där det hade behövts tydligare styrning och struktur för att kunna driva fler frågor tillsammans och därmed få en större effekt. Ett exempel är folkhälsa, där nätverket för folkhälsosamordnare lagts ner under strategiperioden och folkhälsopolicyn inte har förnyats. Ett annat exempel är att många regioner i landet

sedan regionbildning har skapat ett strategiskt råd eller liknande benämning med kommunstyrelsernas presidier och ibland med andra aktörer. En tydlig struktur med strategiska samtal om regionala utvecklingsfrågor. Kronoberg har påbörjat denna utvecklingsresa men struktur och innehåll behöver utvecklas vidare.

Samverkan för att driva och synliggöra länets prioriteringar nationellt sker inte bara på egen hand utan i samverkan med andra län. *Regionsamverkan Sydsverige (RSS)* har sedan starten 2016, utvecklats med flera utskott, positionspapper och underlag. Samverkan består av Regionerna Kronoberg, Jönköping, Kalmar, Blekinge, Skåne och Halland. I Sydsveriges sex regioner bor 2,7 miljoner invånare vilket representerar 26% av Sveriges befolkning. Precis som regionen tar fram underlag som ska hjälpa länets kommuner så gör RSS det för regionen. Tillsammans får regionerna en starkare röst och små regioner som Kronoberg kan dra nytta av att exempelvis Skåne har fler analytikerresurser.

För att bevaka regionens intressen i EU-relaterade frågor finns ett brysselkontor. *Brysselkontoret södra Småland* agerar dörröppnare och är regionens förlängda arm i Bryssel. Kontoret som fanns redan innan strategiperioden började arbetar med att driva frågor utifrån strategiska områden som förenar regionernas RUS:ar. Aktörerna som har kontoret är; Regionerna i Småland, Region Halland och Region Blekinge samt Linnéuniversitetet och Högskolan i Jönköping.

En bit in i strategiperioden (2012 till 2020) hade Region Kronoberg och Region Kalmar län och Linnéuniversitetet även ett gemensamt Kinakontor i Shanghai, *Småland China Support*. Fokus var på att stödja små och medelstora företag i att skapa affärsmöjligheter i Kina, samt rekrytera betalande studenter till Linnéuniversitetet. Kontoret avvecklades efter en utvärdering som bland annat visade på att covid-19 skapat nya förutsättningar.

Övergripande perspektiv

Hållbarhet

Region Kronoberg var tidig med att ha ett tydligt hållbarhetsfokus i sin RUS. Det var rätt inriktning, några år senare kom Agenda 2030 och ökade krav på omställning. Agenda 2030 och ett stort antal av de globala målen för hållbar utveckling har varit en

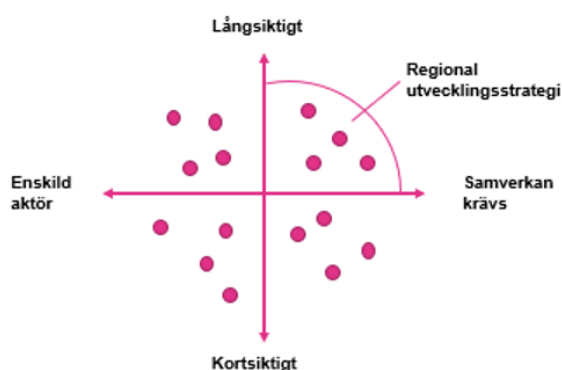
viktig utgångspunkt för utvecklingen av den regionala utvecklingspolitiken under den här perioden. Nationella målet för regionala utvecklingspolitiken har gått från tillväxt till målet *”Utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet”*. Inriktningen i regionala utvecklingsstrategin har bidragit till att även understrategierna har ett tydligt hållbarhetsfokus vilket i sin tur har gett effekt i inriktningar och insatser. Besöksnäringensstrategin (beskrivs på sidan 18) och trafikförsörjningsprogrammet exempel på detta.

Under strategiperioden har verktyg som bidrar till att få in hållbarhet i processer utvecklats. Ett av verktygen är SKA (social konsekvensanalys i regional transportplanering). I framarbetandet av *Trafikförsörjningsprogram 2021–2030 med utblick* som antogs under hösten 2022 har SKA-verktyget använts för att bredda perspektiven och tänka in olika målgrupper i planeringen.

Ett annat verktyg som tagits fram är hållbarhetssäkringsverktyget. Alla större processer som Regional utveckling har bedrivit senaste åren har hållbarhetssäkrats. Det innebär att säkra upp att de bidrar till att nå RUS:en och att en analys har gjorts av vilka hållbarhetsmål som påverkas av en insats, positivt och negativt, samt synliggörande av målkonflikter. Insatsen har sedan, genom att identifiera så kallade ”hållbarhetsnycklar” för respektive insats, utformats så att positiva effekter förstärks och risker minimeras. Agenda 2030 är integrerat i arbetet liksom hänsyn till inomregionala skillnader. Verktöget har bidragit till att stärka Kronobergs varumärke inom hållbarhet då hållbarhetssäkringsverktyget idag används av flera andra regioner.

Utmaningsdrivet arbetssätt

Det har senaste åren blivit tydligare att vi lever i en mer komplex värld, där inte en enskild aktör eller en satsning på en enskild fråga räcker utan vi behöver arbeta över gränserna. Syftet med en RUS är just att angripa frågor som är komplexa och där flera aktörer behöver samverka.

En ambition i *Gröna Kronoberg 2025* har varit att se synergier mellan sakfrågor istället för att separera dem. I strategin märks detta genom målområdena *Vi växer i hållbara livsmiljöer* och *Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga och ett ökat humankapital*. Strategin synliggör bland annat att kultur och samhällsplanering hänger ihop samt att näringsliv och en god hälsa hänger ihop. Det i sin tur har bidragit till att framför allt kultur och samhällsplanering har närmat sig varandra. Ett exempel är att *vårforum*, ett av de årliga lärtillfällena utifrån strategin, har varit remisskonferens för både Kulturplan

och Länstransportplan 2017 samt Kulturplan och Trafikförsörjningsprogram 2021. Aktörer som arbetar med film mötte exempelvis aktörer som arbetar med trafikplanering och hittade synergier och lärde sig av varandras utmaningar. Det har även pågått satsningar i länet tillsammans som exempelvis gestaltad livsmiljö i ex. Tingsryd och Lessebo kommun.

Det har även skett samverkan mellan målområdena *vi växer i* och *vi växer av*. Region Kronobergs politiska nämnd för regional utveckling respektive kultur hade exempelvis under 2021 ett gemensamt uppdrag att se över och utreda hur Region Kronoberg gemensamt inom de närings- och kulturpolitiska områdena kan arbeta för att förbättra villkoren för professionella kulturskapare.

Gröna Kronoberg 2025 tydliggör även att arbetet för strategins genomförande ska ske utifrån ett utmaningsdrivet arbetssätt. Verktyg för att uppnå det finns i *Gröna tråden*. Denna verktygslåda var också något som utmärkte Kronobergs RUS 2015. Få andra RUS:ar visar så tydligt på verktyg för förverkligande. På Region Kronoberg har verktygen arbetats in i ordinarie processer och årliga utbildningar genomförs. Verktygen har även, fast i liten skala spridits till andra aktörer.

Det utmaningsdrivna arbetssättet har bidragit till att flera stora frågor har angripits och att flera av satsningarna som beskrivs nedan har kommit till. Det satsningarna har gemensamt är att det är satsningar där många aktörer är involverade och vi har gjort det tillsammans!

Förflyttningar under strategiperiod

Nedan beskrivs exempel på förflyttningar fördelade på de fyra prioriteringarna i strategin och insatsområden inom prioriteringarna

Prioritering 1: utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet

Utmaningar

- En gles struktur med svag uppkoppling mellan tillväxtkärnor i Södra Sverige.
- Höga utsläpp från transportsektorn
- Svag boendattraktivitet, bostadsbrist och oklara planeringsförutsättningar.

Insatsområden

Hållbara resor och transporter

- Klimatsmart transportsystem
- Ökad transportkapacitet för effektiva och klimatsmarta transporter till näringslivet
- Stärkt tillgänglighet i Kronoberg och i Sydsverige i stort
- Utveckla flexibla kollektivtrafik- och trafiklösningar i länets glesa miljöer och landsbygder.

Hållbart samhällsbyggande

- Fortsätta att stödja utvecklingen av bredband och digitala servicelösningar
- Definiera en fungerande servicestruktur
- Fler bostäder – utveckla boendemiljöer och öka mervärdet av infrastruktursatsningar.

Exempel på förflyttningar

Hållbara resor och transporter

Länets utvecklingsmöjligheter påverkas i stor utsträckning av hur regeringen och trafikverket väljer att prioritera i den nationella transportplanen. Kronobergs län utgör ett nav i södra Sverige. Länets infrastruktur påverkar och påverkas av angränsande län. Invånare och gods rör sig från norr till söder och öster till väster, och omvänt, oberoende av regionala gränser. Nedan beskrivs exempel på hur påverkansarbete har utvecklats gentemot nationella nivån för att skapa bättre förbindelser inom länet och med angränsande län.

Samverkan mellan länen ger styrka i infrastrukturfrågorna

Det har blivit tydligt att mindre regioner har svårt att påverka regeringen på egen hand för att få större infrastruktursatsningar. Inom infrastrukturuområdet har samverkan mellanregionalt stärkts under strategiperioden genom Regionsamverkan Sydsverige (RSS), se sidan 7.

Samverkan har inneburit att gå samman med andra regioner för att ta fram underlag och därefter göra gemensamma ställningstaganden, dels för att påverka Trafikverkets nationella plan och dels för respektive läns länstransportplaner.

En systemanalys som klargör förutsättningar för en god infrastruktur och kollektivtrafik i Sydsverige utarbetades 2020. Ett positionspapper *Regionsamverkan Sydsverige infrastruktur och transport i Sydsverige* togs fram 2020 respektive 2021. Ett gemensamt positionspapper för kollektivtrafiken har även arbetats fram. Det är svårt att säga hur länet hade påverkats om vi inte haft regionsamverkan Sydsverige. Upplevelsen bland ansvariga tjänstepersoner på Region Kronoberg är att samverkan har hjälpt Kronobergs län med att få större möjligheter att påverka nationella strategin. Under perioden har Sydsverige blivit mer eniga och både Region Kronoberg och våra grannlän har fått en större förståelse för hur länen hänger ihop och att vi är i

samma kontext. Det var exempelvis viktigt även för vårt län att det blev dubbelspår mellan Malmö – Lund för att säkra kompetensförsörjningen för länets arbetskraftsbehov. Ett annat exempel är att Region Skåne och Region Kalmar län bidrar till att påtala för nationella nivån att dubbelspår mellan Alvesta – Växjö är viktigt, de ser att det påverkar även dem.

Länstransportplan för Kronobergs län har utarbetats två gånger under RUS:ens strategiperiod; 2018–2029 och 2022–2033. Planen har utgått från RUS:en och ligger till grund för kommande infrastruktursatsningar i Kronoberg. Programmet har utvecklats till att ha ett större fokus på att just bidra till ett sammanknutet Sydsverige och att bidra till ett hållbart trafiksystem. *Cykla i gröna Kronoberg* arbetades fram som ett underlag till Länstransportplanen 2018 för att bidra till ett mer hållbart trafiksystem. Dokumentet är Region Kronobergs första strategiska dokument som handlar om cykel som trafikslag. Det lägger grunden för inriktningen när det gäller att utveckla cykelvägarna i länet. Till *trafikförsörjningsprogrammet 2021–2030* har även för första gången ett tågstrategiskt underlag tagits fram.

Hållbart samhällsbyggande

Regioner i Sverige har under den här strategiperioden börjat arbeta mer med regional planering. En förskjutning från insatser med fokus på framför allt stråkplanering och en förstärkning av transportsystemets koppling till bostadsplanering till att nu beakta en större bredd av utvecklingsfrågor inom det regionala utvecklingsarbetet. Ett större fokus på omställning till ett mer hållbart samhälle. Den regionala planeringen utgör ett komplement till befintliga planeringsprocesser, framför allt på kommunal nivå. Den är underlag till prioriteringar på den regional nivå och stärker kopplingen till nationell nivå⁵.

Nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 jämfört med den tidigare strategin trycker även på det territoriella perspektivet, vilket innebär att det regionala utvecklingsarbetet ska utgå från olika platser specifika förutsättningar⁶.

Från stationssatsning till samhällsbyggande utanför staden

För att skapa trygga och attraktiva platser och stärka utvecklingskraften i hela länet skapades projektet *Stationssambället som regional resurs*. Projektet har gett en samlad bild av 14 av länets stationssamhällen och beskriver utvecklingspotential och dess betydelse att lyfta varandra men också stärka länet som helhet. Inom projektet bedrevs fyra delprojekt; ett i Markaryd, ett i Tingsryd och ett i Lessebo. Det fjärde delprojekt handlade om att utforska konstens roll i samhällsplaneringen i stationsorterna Ljungby, Alvesta och Lessebo under namnet *Residens i Stationssamhällen*. Projektet bidrog till ett ökat fokus på länets stationssamhällen som viktig resurs i omställningen till ett mer hållbart samhälle och har kommit att bli utgångspunkt för en rad kommunala och regionala samarbeten och projekt. Inom ex. projektet ett *transporteffektivt Kronoberg* har en insats om att ta fram och testa en prototyp för en

⁵ [Tillväxtverket, Regionalt tillväxtarbete 2019](#)

⁶ [Nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030](#)

mobil arbetshubb genomförts. Utgångspunkt har varit de 14 stationssamhällena i Kronoberg.

I samverkan mellan Region Kronoberg, Konstnärscentrum Syd och Markaryds kommun startade under 2020 *Residens i Markaryds kommun*. Residenset innebär att ett skissarbete genomförts till en konstnärlig gestaltning längs stråket som binder ihop stationsområdet och Science-center. Det är en del i planerings- och dialogunderlag för området.

Under 2021 fick även Region Kronoberg beslut om beviljad förstudieansökan om *Ödehus som regional resurs i Kronobergs län*. Det långsiktiga målet för förstudien var att få igång flyttkedjor i Kronobergs län och stärka landsbygdernas attraktivitet för boende och företagare. Det kortsiktiga målet var att skapa en gemensam plattform för regionen och kommunerna med verktyg och underlag för att arbeta med ödehus. Den plattform som skapats inom projektet består nu av en handbok. Det består även av ett etablerat kontaktnät med kontaktpersoner i länets kommuner, och andra regioner i Sverige som kommer fortsätta ha avstämningar och erfarenhetsutbyte. Projektet har också bidragit till ökad kunskap om hur aktörer i länet kan använda ödehus som resurs i landsbygdsutvecklingen. Ödehussatsningen ses också som en viktig pusselbit för regionens satsning kring BY2030.

BY2030 är en gemensam satsning där Region Kronoberg, länets kommuner går samman med näringsliv, civilsamhälle, kultursektor, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Trafikverket region syd och akademi. Detta för att stärka den gemensamma boendeattraktiviteten och bidra till den hållbara omställningen och göra den praktisk genomförbar i byar och mindre samhällen. Syftet med BY2030 är att ta tillvara på potentialen i Kronobergs byliv i en tid när många vill bo på landet – samtidigt som länets näringsliv får en större möjlighet att hitta rätt kompetens. Kommersiell service ingår också. En förflyttning har skett under strategiperioden från att se kommersiell service som en fråga om bidrag till handlare på landsbygden till att sätta serviceområdet i ett bredare samhällsperspektiv.

Genom att utgå från varje plats unika förutsättningar och behov ska BY2030 öka kunskapen om långsiktigt hållbar utveckling utanför storstaden. En annan viktig del är att en mängd aktörer bjuds in till medskapande. Årtalet i BY2030 refererar till Agenda 2030. Hållbarhet är utgångspunkt för hela satsningen.

Från nätverk för trafikfrågor till plattform för bättre samhällsplanering

Under perioden har den nationella nivån visat att regional planering är viktig för den regionala utvecklingspolitiken. Regeringen har valt att ge Region Stockholm, Region Västra Götaland och Region Skåne samt Region Halland ett formellt regionalt planeringsansvar utifrån PBL. Den ambitionen har aldrig funnits i Kronoberg. Ambitionen har däremot varit att stärka de gemensamma planeringsförutsättningarna i länet genom att skapa nätverk mellan sakkunniga och ta fram gemensamma planeringsunderlag.

Det resulterade i projektet *samplanering Kronoberg 2018–2020*. När projektet startade fanns en ovana bland länets aktörer att prata planeringsfrågor i en strukturerad regional plattform. Utöver att olika analyser togs fram (planeringsatlas, kulturgeografisk analys och landskapskaraktärsanalys) startades ett bredare nätverk med samhällsplanerare och trafikplanerare och kulturgeografer från Region Kronoberg, kommuner, Länsstyrelsen och Trafikverket. Tidigare hade det så kallade IKA-nätverket funnits som fokuserade enbart på trafikfrågor och vägar. Från början var inte alla kommuner med men efterhand kom alla kommuner med i satsningen. Efter projektet har en struktur för samverkan etablerats och permanentats.

Effekten som uppstått är en ökad förståelse och insikt för varandras planer och en ambition att som tjänstepersoner arbeta mer ihop och stödja varandra i större utsträckning. En tydlig förflyttning har skett bland länets aktörer i att förstå hur viktig samhällsplaneringen är för att öka den regionala utvecklingen. Att skapa mer friktionsfria planeringsprocesser är ett långsiktigt arbete som kommer fortsätta att utvecklas. Gemensamma underlag som togs fram inom samplaneringsprojektet underhålls och används av aktörerna i det ordinarie arbetet.

På kommunal nivå har Växjö och Alvesta som första kommuner i länet arbetat fram en gemensam översiktsplan mellan kommunerna, ett konkret exempel på samplanering.

Prioritering 2 en plats att vilja leva och bo på

Utmaningar

- Skillnader i makt och delaktighet mellan olika grupper i samhället och minskad tillit till vuxenvärlden bland barn och ungdomar.
- Olika förutsättningar att kunna ta del av och utöva kultur.

Insatsområden

Skapa ett mer levande offentligt rum som arena för kultur, aktivitet och evenemang

- Stärkta villkor för kulturskapare och konstnärer
- Skapa förutsättningar för kultur och evenemang på mindre orter
- Stärk kultur- och evenemangsutbudet i länets större arbetsmarknadsregioner.
- Stärk Kronobergs varumärke

Skapa förutsättningar för stärkt delaktighet och social sammanhållning

- Möjliggöra en ökad involvering och aktivt medskapande i samhällsutvecklingen
- Stödja föreningslivet för att skapa fler sociala mötesplatser och nyttjande av kultur och friluftsliv.

Exempel på förflyttningar

En plats att vilja leva och bo på

Under strategiperioden har kopplingen mellan regionala utvecklingspolitiken och kulturpolitiken blivit tydligare. Kulturen har en viktig roll för länets attraktivitet och utan kulturskapare ingen kultur. Kulturskapares förutsättningar och att det är en sårbar bransch blev särskilt uppmärksammat under coronapandemin.

Från otydlig förståelse för kulturskapares betydelse för länet till en viktig aktör i att stärka länets attraktivitet

Under strategiperioden har flera insatser skett som tillsammans lyft kulturområdets betydelse och kulturskapares förutsättningar att verka i länet. Region Kronobergs kulturnämnd och flera kommuner delar årligen ut arbetsstipendier för att förbättra möjligheterna för kulturskapare i länet. Under senare delen av strategiperioden har antal stipendier ökat i och med pandemin. Syftet har varit att uppmuntra betydelsefullt arbete inom olika konstnärliga områden såsom litteratur, musik, sång, bildkonst, teater, dans, film, fotokonst och digitala medier.

Under strategiperioden har länet även fått en samordnare för bild- och formområdet och en samordnare för litteraturområdet. Bild och Form Kronoberg bildades för att möjliggöra samordning och utveckling av länets många mindre aktörer inom bild och formområdet. Det har bidragit till att det genomförts ett antal residens som exempelvis *Residens i stationssambällen*. Det projektet har utöver att stärka bild och formområdet bidragit till att kulturen har kommit in i samhällsplaneringen i större utsträckning. Delprojektet, som även beskrivs på sidan 11, har erbjudit konstnärer att utforska hur konst och kultur kan vara en del i samhällsutvecklingen i stationsorterna.

Ett samarbete har även skett mellan kulturnämnden och regionala utvecklingsnämnden för att stärka både de konstnärspolitiska och näringspolitiska förutsättningarna för professionella kulturskapare. Inom detta har en gemensam utbildning för kommunerna i Sydsverige genomförts samt framgångsrikt påverkansarbete gällande ny nationell strategi kring kulturella och kreativa näringar.

En del i att skapa ett starkt kultursverige är annars framför allt att Region Kronoberg samarbetar inom Regionsamverkan Sydsverige. Kulturutskottet samlar nu sammantaget beredningsgrupper inom områdena dans, bild och form, filmkultur, bibliotek och läsfrämjande, litteratur, kulturarv, hemslojd samt kulturella och kreativa näringar.

Från att varje kommun gör själva till gemensam satsning på kultur på mindre platser

Under perioden har politiska samtal förts med fokus på hur regionala och kommunala kulturpolitiska styrdokument kan kopplas samman för att stärka arbetet med kultur i hela Kronoberg. Allt fler kommuner har tagit fram styrdokument för arbetet med kultur och deltagandet har varit högt från alla kommuner under perioden. Detta har möjliggjort tidiga samtal kring coronavirusets konsekvenser för kulturområdet och en gemensam regionalisering av *Scensommar Kronoberg* som först endast var en satsning av Växjö kommun i Växjö kommun.

Scensommar Kronoberg genomfördes genom en förstudie och sedan i form av tre pilotår 2019 - 2021. Genom samarbetet har invånare och besökare i Kronoberg fått möjlighet att uppleva avgiftsfria familjeföreställningar på okonventionella platser. Efter dessa pilotår har Region Kronoberg och samtliga kommuner i länet beslutat att permanenta satsningen. Även Musik i Syds turnéserie *Musikeriket* har inneburit en ökad regionalisering i länet och bättre anpassning till mindre platser.

Skapa förutsättningar för stärkt delaktighet och social sammanhållning

Flera kriser under strategiperioden som flyktingkrisen och coronapandemin bidrog till att synliggöra betydelsen av civilsamhället som en viktig aktör i samhällsutvecklingen. I strategin tydliggörs att det handlar om att skapa förutsättningar för en ökad samverkan med civilsamhället.

Civilsamhällets betydelse i samhällsutvecklingen har blivit tydligare

Under perioden har nya metoder för ökad tillgänglighet och ökat deltagande i kulturlivet utvecklats genom projektet *Medborgarscenen*, som drivits av Regionteatern Blekinge Kronoberg i samverkan med bolagets tre ägare med finansiering även från Kulturrådet. Medborgarscen som koncept handlar om att involvera invånare och lokalsamhälle i den professionella skapandeprocessen.

Under senaste åren har även Region Kronoberg påbörjats arbetet med hur civilsamhället ska möjliggöras ett ökat inflytande och involvering i samhällsutveckling för invånarna i Kronobergs län. Ett projekt, *Tillsammans för hälsa*, har startats med stöd av Verklighetslabbet med syfte att, tillsammans med civilsamhället, ta fram förslag till samverkansmodell. Det är en liten förflyttning mot en ökad och mer strukturerad samverkan med civilsamhället.

Länsstyrelsen har drivit arbetet med att öka samverka med och mellan civilsamhällets aktörer under strategiperioden. Det tog fart 2018 utifrån integrationsfrågan men frågorna som diskuterats har idag breddats. En årlig struktur har införts med träffar där 80–90 organisationer medverkar.

Prioritering 3: Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv

Utmaningar

- Velfärdsbehoven kommer att öka vilket ställer höga krav på omställning inom offentlig sektor.
- Det råder en omfattande matchningsproblematik mellan efterfrågan från arbetsgivare och den arbetskraft som finns tillgänglig.
- För ett län med en hög specialisering inom industrisektorn behöver nya arbeten växa fram inom nya näringar.

Insatsområden

Främja entreprenörskap och tillväxtviljan

- Stärka det regionala och lokala näringslivsklimatet
- Stöd entreprenörskap och nyföretagande för ett breddat näringsliv genom fler service- och tjänsteföretag.

Stärk innovationsgraden i näringsliv och offentlig sektor

- Stärk företagens koppling till de globala värdekedjorna
- Stärk företagens och offentlig sektors digitaliseringsgrad
- Stärk företagens och offentlig sektors gröna omställning
- Utveckla regionens styrkeområden inom näringslivet
- Stärk sociala innovationer och skapa nya samt flexibla lösningar på välfärdstjänster.

Främja entreprenörskap och tillväxtviljan

Det finns stora skillnader i hur näringslivsstrukturen ser ut i Sveriges olika regioner. Ett stort beroende av ett fåtal större arbetsgivare skapar en hög sårbarhet vid eventuella neddragningar. Något paradoxalt är det dock samtidigt viktigt för en region att ha vissa specialiseringar för att klara sig i en global konkurrens. Behovet av ett breddat näringsliv har funnits med under strategiperioden samtidigt som EU har drivit på att alla regioner ska ha en smart specialiseringsstrategi.

Från ett chefsnätverk till att vara en näringslivsfunktion

Länet har många små kommuner med näringsansvariga som ofta har flera olika roller i sin tjänst. När strategiperioden startade fanns ett näringslivsnätverk som till stor del träffades för att informationsutbyte. Region Kronoberg har tillsammans med kommunerna, och dess näringslivsansvariga tjänstepersoner, sedan 2018 arbetat med att undersöka förutsättningar för ett närmare samarbete. Under 2019 intensifierades arbetet och under slutet av verksamhetsåret bildades *Business Region Kronoberg (BRK)*. Syftet med att starta BRK var att stärka lokalt och regionalt näringslivsarbete genom ett strategiskt och samordnat arbete som ett led i att öka länets attraktionskraft. Sedan dess har arbetet utvecklats successivt. En förflyttning har skett på samverkanstrappan från samtal 2015 till samverkan 2023.

BRK:s arbete⁷ har genomförts enligt gemensamt mellan länets kommuner och Region Kronoberg framtagna handlingsplan och kommunikationsplan. Arbetsgrupper har skapats och arbetat med de olika prioriteringar och initiativ som nätverket har beslutat att fokusera på. Det har bland annat pågått arbete kring kompetensutveckling, sammanställning av erbjudande till större etableringar, samverkan med Linnéuniversitetet och samverkan inom industriforum. I arbetsgrupperna har inte näringslivscheferna bara företrätt sin egen kommun, utan

⁷ www.businessregionkronoberg.se

företräder länet. Det är idag heller inte bara näringslivscheferna som engageras utan även fler kollegier både på Region Kronoberg men även på kommunerna. Inom ramen för BRK har även projektet *Nyföretagarrådgivning i hela Kronobergs län* genomförts under åren 2021–2022. Idag finns även en mycket närmare relation med fackliga företrädare än tidigare.

Att det fanns en etablerade samverkan för näringslivsfrågor i länet var en stor fördel under kriserna som följde av coronapandemin och kriget i Ukraina vilka påverkat länets näringsliv i stor utsträckning. Region Kronoberg kunde snabbare samla aktörerna och börja agera tillsammans än om inte samverkan funnits på plats.

Från enbart stöd via andra till direktstöd från Region Kronoberg till företag

En förflyttning har skett i hantering av direktstöd till företag. Region Kronoberg fick 2015 ett erbjudande av regeringen att fördela medel direkt till företag genom affärsutvecklingscheckar inom internationalisering och digitalisering. Under coronapandemin har det även funnits omställnings- och hållbarhetscheckar. Det delägda bolaget Almi, som har mer erfarenhet av direkt stöd till företag, fick inte juridiskt hantera fördelningen.

Region Kronoberg har under perioden gjort en förflyttning internt genom att kunskapen har höjts om företagsstöd. Det har bidragit till att Region Kronoberg har kunnat agera när nationella erbjudanden kommer vilket i sin tur gett mer stöd till länets näringsliv. Utöver checkarna har Region Kronoberg under strategiperioden börjat använda delar av regionala tillväxtmedlen (1:1-medel) till direkta företagsstöd. Det har lett till ett fördjupat och kontinuerligt samarbete mellan Region Kronoberg och Almi som bl.a. innebär att stödgivning på ett bra sätt kan kombineras med affärsrådgivning.

Ett annat direktstöd som skapats under perioden är *konsulttimmen*. Det är ett exempel på när Region Kronoberg har utgått från hur en annan region arbetar. Region Halland drev och driver liknande satsning men under annat namn. Region Kronoberg har valt att utveckla satsningen åt nya rådgivningsområden efterhand som satsningen har pågått. Genom Konsulttimmen erbjuds Kronobergs småföretagare kostnadsfri rådgivning inom expertområdena; ekonomi och juridik, marknadsföring och sälj, ledning – organisation och HR, IT och digitalisering, produkt-tjänsteutveckling import/export, samt hållbar utveckling. Under åren har projektet mottagit 900 ansökningar från företag i länet med 0–49 anställda. Stödet har varit uppskattat och många företag har ansökt flera gånger. 86 % av företagen som har sökt till Konsulttimmen har 0–5 anställda. 52 % av företagen drivs av kvinnor, 9% av de ansökande drivs av företagare under 30 år, och ca 13 % drivs av personer med utländsk bakgrund, resultat som ligger väl i linje med målsättningar. Eventuellt kan konsulttimmen komma att breddas i framtiden.

Stärk innovationsgraden i näringsliv och offentlig sektor

Innovation handlar både om att utveckla nya produkter eller tjänster men det handlar även om innovation i processer, organisatorisk innovation eller i paketering av en vara eller tjänst. Innovation behövs både inom privat och offentlig sektor för organisationens utveckling men även för att nyföretagande. Nationellt har det pågått olika prioriteringar inom näringslivsområdet. I början av strategiperioden var det fokus på att skapa branschkluster. Nu i slutet av strategiperioden är mer fokus på horisontella perspektiv som leverantörskedjor men även smart specialisering.

Från att tänka ”nå fler till längre stanntid”

Region Kronoberg antog en ny *besöksnäringstrategi* i slutet av 2020, vilken ska kompletteras med att konkretisera strategins intentioner i en gemensam handlingsplan. I besöksnäringstrategin utgör långsiktig hållbarhet för näringen en viktig utgångspunkt. Region Kronobergs hållbarhetssäkringsverktyg har använts i framtagandet av strategin vilket resulterade i fem hållbarhetsnycklar. De används i arbetet med handlingsplan och implementering av strategin:

- Hållbara transporter.
- Främja ökad stanntid.
- Främja hållbara produkter kopplade till mat, design och natur.
- Hållbar omställning med tillväxt och lönsamhet och inför framtida utveckling.
- Hemma-semester.

Strategins hållbarhetsfokus har bland annat lett till att AB Destination Småland, Region Kronobergs helägda bolag för främjande av besöksnäringen, har gjort en stor omställning mot en hållbar besöksnäring och delvis har ändrat sitt arbetssätt och inriktning. Det innebär att de arbetar mer för ökad stanntid och balanserad turism. De har även bland annat tagit fram nya och mer hållbarhetsinriktade indikatorer för uppföljning av de insatser som bolaget gör.

Från råvara till resurs för utveckling

Skogsbranschen är en annan bransch som genom samverkan gjort förflyttning under perioden. År 2018 efter två års gemensamt arbete togs *Smålands skog- och trästrategi* fram, första regionala skogsstrategin i Sverige. En gemensam satsning mellan Smålandslänen (Kronoberg, Kalmar och Jönköping). Alla tre regionerna har skog som ett styrkeområde bland sina näringslivsbranscher. Några satsningar som strategin resulterat i är KVVIST, Skogens kraft, BizWood och Kaskadanvändning av trä samt andra samarbeten mellan Smålands intressenter. Samarbeten har även etablerats med regionerna runt Småland. Under perioden har vi gått från att se skog som en råvara för traditionella skogsindustrin till en resurs för utveckling av nya typer av produkter, hållbart byggande, landsbygdsutveckling, entreprenörskap, friluftsliv och utveckling av naturvärden.

Från insatser i tjänstedesign till Verklighetslabb

Tjänstedesign testades som en metod inom ett äldreprojekt som Region Kronoberg drev via SKR mellan åren 2016–2019. Under projektet blev det tydligt att invånarna i länet behöver involveras i större utsträckning för att bygga förändringskraft i offentlig

sektor. Under ett antal år började Verklighetslabbet byggas upp i liten skala. 2020 togs ett beslut om att under tre år göra en större satsning på Verklighetslabbet. Labbet arbetar för att stärka sociala innovationer och att skapa nya samt flexibla lösningar på välfärdstjänster genom att verka för mer användardriven innovation. Det handlar även om att möjliggöra för samskapande arbetssätt där invånare, näringsliv, offentlig sektor, akademi och civilsamhälle tillsammans utvecklar välfärden. Verklighetslabbets arbete kommer utvärderas under 2023 med fokus på vilka lärdomar som kan dras från ett kulturförändrande arbete.

Prioritering 4: Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa

Utmaningar

- Arbetsmarknaden och utbildningssektorn är könssegregerad.
- Stora skillnader i hälsa mellan kvinnor och män och mellan olika socioekonomiska grupper i samhället.

Insatsområden

Skapa bättre förutsättningar för en god och jämlik hälsa

- Goda uppväxtvillkor hos barn och unga och motverka studieavhopp
- Främja psykisk hälsa
- Främja goda levnadsvanor med särskilt fokus på mat och fysisk aktivitet.

Skapa bättre förutsättningar för matchning på arbetsmarknaden

- Stärk individens omställningsförmåga
- Stärk utlandsföddas ställning på arbetsmarknaden och i samhället
- Främja tillgången till talanger och högutbildade
- Främja informerade studie- och yrkesval för ett livslångt lärande.

Skapa bättre förutsättningar för en god och jämlik hälsa

Från verksamhetsfokus till barnets behov i centrum

För att förbättra förutsättningar för barn- och ungas hälsa och liv påbörjades processen *Barnens Bästa gäller! – i Kronoberg* som har pågått sedan hösten 2017. Målet är att utgå från barnets behov och inte hur myndigheterna är organiserade. Arbetet har inspirerats av Skottlands arbete *Getting It Right For Every Child* (GIRFEC), barnkonventionen och till största delen det befintliga arbetet i länet. Komplexiteten i frågan har krävt ett digert, gemensamt, arbete med att ta fram en hållbar arbetsmodell; Kronobarnsmodellen. Den stora förflyttningen är att processen innefattar länets alla kommuner, Region Kronoberg, polisen och civilsamhället och att fokus flyttas till

barnets behov i centrum. Aktörerna arbetar tillsammans i olika grupper och på olika nivåer allt från styrgrupp med chefer till olika arbetsgrupper.

I processen används verktyg som exempelvis praxismodellen, barnets plan och Barnens bästa-hjulet, där sju viktiga områden identifierat utifrån ett barnperspektiv: Hälsa, Utveckling, Lärande, Omsorg, Hemmet, Relationer och Trygghet. Det första grundläggande arbetet handlade om att ta fram ett gemensamt språk som alla aktörer kan arbeta efter. Vad är egentligen trygghet? Polis, socialtjänst, skola och barn kan uppfatta det på olika sätt, vilket i så fall kan försvåra kommunikation och samverkan.

Hösten 2021 togs politiska beslut i samtliga kommuner och Region Kronoberg om att införa Kronobarnsmodellen i alla verksamheter som möter barn eller barn som anhöriga. Samtliga kommuner i länet har även sedan 2021 åtkomst till hälso- och sjukvårdens journalsystem *Cambio cosmic link* genom elevhälsan. Det möjliggör att fler steg kan tas i arbetet med att göra barnets plan digital i patientkontakt och ge barnet och aktörerna en tydlig samverksankarta. Kronoberg är det enda länet i Sverige där samtliga kommuner kommer åt samma system som regionen.

Forskare från Linnéuniversitetet har funnits med i processen från början. De har följt arbetet samt bidragit med kunskap och underlag. Med bl.a. grund i arbetet med Kronobarnsmodellen har ett nationellt center för barn och unga-frågor skapats vid Linnéuniversitetet i Växjö. Satsningen har uppmärksammats både nationellt och internationellt.

Skapa bättre förutsättningar för matchningen på arbetsmarknaden

Kompetensförsörjningsfrågan påverkas i stor utsträckning av nationella prioriteringar och omvärldsfaktorer. Under senaste åren har ett antal utredningar och förändringar genomförts nationellt vilka påverkar länet. Arbetsförmedlingen har ex. gått in i en reformering. Från 2010 till 2021 var kompetensförsörjningsfrågan ett regionalt uppdrag från regeringen. Från 2022 är det en del av villkorsbeslutet till regionerna.

Från regeringsuppdrag till långsiktig regional utvecklingsfråga

För att få en riktning på länets kompetensförsörjningsarbete valde Region Kronoberg att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi. 2017 antog regionfullmäktige den första gemensamma planen för kompetensförsörjning i länet, *Kompetensförsörjningsstrategi för Kronoberg 2017 - 2025*. Strategin implementerades, enligt regionfullmäktiges beslut, med en årlig handlingsplan som omprövats mot omvärlden och strategins prioriteringar.

Det är Region Kronoberg och Regionala utvecklingsnämnden som ansvarar för handlingsplanen, dess metod och uppföljning. Insamling av aktiviteter, prioriteringar, genomförande och utvärdering sker tillsammans med *Kompetensforum Kronoberg*. Det är ett nätverk med en bredd av aktörer, ex. Arbetsförmedlingen, LNU, Handelskammaren, Företagarna, IF Metall, Teknikcollege, Vård- och omsorgscollege och representanter för vuxenutbildning, YH-utbildningar, utbildning och näringslivsutveckling.

Det välstrukturerade arbetet har bidragit till att aktivera insatser med en mer relevant regional samverkan. Ett ex. är etableringen av nyanlända i länet, där kommuner tog fram initiativ i linje med deras roll. Kommuner i samverkan och i samarbete med andra myndigheter och aktörer kunde då bedriva externt finansierade projekt, där metodutveckling och bättre matchning kunde uppnås. Satsningar som *Etableringssamverkan Kronoberg* och *Hälsofrämjande etablering*.

Region Kronobergs uppdrag har också resulterat i analyser, rapporter och datainsamling som har bidragit till att länets aktörer har fått en gemensam utgångspunkt och en ökad medvetenhet om länets möjligheter och utmaningar. Det har i sin tur bidragit till att utveckla insatser som är relevanta och anpassade utifrån olika behov, branscher och interregionala skillnader. Länet har idag ex. en utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för 2035.

Det regionala kompetensförsörjningsarbete i Kronobergs län har lyft vikten av att både kunna agera med snabba insatser och samtidigt satsa på mer långsiktiga och förebyggande insatser. Kronobergs aktörer, arbetsgivare, stödjare och utbildare har dessutom vågat trotsa stuprören. De arbetar idag på ett agilt sätt. Ett ex. är när pandemin påverkade industribranschen i stor utsträckning. Region Kronoberg samlade då aktörerna till dialog, förstod deras behov och kunde snabbt agera med insatser. Snabbt stöd gavs ex. med en samlad kartläggning av utbildningar som kunde stärka och kompetensutveckla de anställda. Koordinering av utbildningsaktörerna skedde även för att ta fram utbildningar som saknades eller där efterfrågan var stor.

Från att yrkesutbildningar har haft låg status till Yrkes-SM i Kronoberg

Vikten av att få fler ungdomar att göra informerade studie- och yrkesval lyfts i RUS:en. Frågan var hur man skulle angripa det. Ett sätt var *Mot nya höjder* som funnits i Kronobergs län sedan 2015. Det började som en insats när astronauter kom till länet och då fick besöka skolor för att skapa intresse för teknik. Efter insatsen så blev det ett projekt som utvecklats till en ordinarie verksamhet med Makerbuss och samarbeten med näringslivet och nationella museum. Sedan några år tillbaka finns exempelvis samarbete med:

- I Markaryd, företaget Nibe Industrier AB, Nobel Prize museum och Markaryds kommun.
- I Älmhult, IKEA (Ingka Centers och IKEA museum), Naturhistoriska riksmuseet, Älmhults kommun.
- I Huseby, vatten och skog i fokus i samarbete med LNU och Huseby bruk.
- Ljungby kommun, samverkan har skett med näringslivsorganisationen Ljungby Business arena som numera erbjuder utställningen *Jobbcirkus* till högstadieelever i länet.

Samtliga satsningar utgör Kronobergs satsning på noder som vill höja kunskap inom naturvetenskap, höja attraktion för länet samt utveckla tidiga kopplingar mellan länets näringsliv och våra barn och unga.

Länet utmanas av en låg utbildningsnivå. Gymnasieutbildning är en vattendelare i dagens arbetsmarknad och omval bidrar till höga kostnader för samhället. För att kunna utveckla insatser som bidrar till att öka gymnasiekompetens genomfördes under

2020 en förstudie kring informerade studie- och yrkesutbildningar. Förstudien gav en nulägesbild av elevers och arbetsgivares syn på studie- och yrkesvägledning i länet. Resultat från förstudien utgav en grund för de satsningar som planerades vidare i länet. I första hand planering av *YrkesSM-2022* samt det omfattande förankringsarbetet som skedde hos utbildningsaktörer och arbetsgivare i länet. *YrkesSM-2022* var en prioriterad investering som bidrog till att säkerställa framtida kompetens gällande yrkestalanger inom yrkesprogrammen på gymnasial nivå. En utbildningsnivå som efterfrågas i hög utsträckning i vårt län.

YrkesSM-2022 resulterade i besöksrekord samt i det bästa resultatet under ett YrkesSM gällande ökat intresse för yrkesprogram. Drygt 85% av länets högstadieselever tog del av ett 50-tal yrken och kopplingar mellan studier och arbete. YrkesSM blev ett konkret sätt att lyfta hur betydelsefulla barn och unga är i att bygga framtidens Kronoberg. Region Kronoberg och länets aktörer fortsätter därför att implementera olika satsningar framåt kring yrkesutbildningar i länet. Regionala utvecklingsnämnden tog bland annat i juni 2022 beslut om att framåt anordna en årlig yrkesutbildningsvecka. Framtida satsningar görs i samarbete med kommunens utbildningschefer och olika näringslivssektorer samt en rad offentlig arbetsgivare.

Önskade förflyttningar som inte har skett

Många frågor har i det längre perspektivet gjort förflyttningar under strategiperioden men det finns självklart saker i strategin där Region Kronoberg hade önskat att mer hade skett. Här är några områden som skulle behövt mer kraft.

Region Kronoberg tog fram en innovationsstrategi som var klar 2015, samma år som RUS:en var klar. Den ansågs bli för teoretisk och aktörerna som skulle vara med och förverkliga den prioriterade i liten utsträckning att arbeta med strategin. Innovationsfrågan arbetades in i RUS:en vid revideringen 2019 och flera saker pågår i länet kring innovation men ett mer strategiskt sammanhållet innovationsarbete hade ändå varit önskvärt. Detta för att bl. a. stärka innovationsgraden inom cirkulär ekonomi men även stärka samverkan mellan universitet och företag för att få fler innovationsmiljöer och kanske på platser där de behövs. En studie som gjordes 2020 visade att företag samverkar i hög utsträckning med andra företag kopplat till innovation men att jämförelsevis få samarbeten involverar forskningsmiljöer.

Cirkulär ekonomi är ett av nyckelorden i Gröna Kronoberg 2025. Ett projekt, *Cirkulär ekonomi i Kronoberg och Kalmar län – CRKKL*, genomfördes 2019–2021. Dess övergripande syfte var att bidra till en hållbar omställning i Kronoberg och Kalmar län som gagnar både regionens miljö, tillväxt och konkurrenskraft. Projektet var ett treårigt ERUF-projektet med medfinansiering från Region Kronoberg och Region Kalmar län. Projektet var framgångsrikt. Efter avslutat projekt hanterats inom ordinarie verksamhet. Det är dock långt kvar för att nå den cirkulära omställning som länet skulle behöva. Omställningen behöver ske snabbare inom vissa sektorer och samtidigt behöver rätt stöd ges till näringslivet som nu driver på utvecklingen själva i hög takt.

Att öka inkludering är också ett nyckelord i strategin. Mitt i strategiperioden satsades det regionalt på socialt entreprenörskap med projekt och en handlingsplan. Det blev dock inget fortsatt övergripande arbete utan socialt entreprenörskap övergick efter några år till att inkluderas i enbart Companions uppdrag. Vad gäller samverkan med civilsamhället har offentlig sektor börjat nosa på samverkan med civilsamhället i stort men mycket mer kan ske kring struktur och modell.

Folkhälsoområdet är ett annat område som är med i strategin. Under Coronapandemin lyftes folkhälsa på ett sätt som inte skett tidigare, bland annat i media. De grupper som redan före pandemin hade förhöjd risk för ohälsa drabbades mest, inom skolan, på arbetsmarknaden och i samhället i stort. I Sverige ser vi att ojämlikheterna i hälsa består och i vissa fall ökar över tid. Folkhälsomyndighetens bedömning är att pandemins konsekvenser kan komma att förstärka dessa ojämlikheter och framför allt barn och ungas uppväxtvillkor. Det finns en oro över att färre ungdomar i tonåren skulle ta upp idrotten igen efter pandemin vilket skulle ge földeffekter. Det pratades även om kunskapstapp hos många elever som inte fått de kunskaper eller färdigheter som de annars skulle fått och att socioekonomiska skillnader skulle bli än tydligare. Utifrån detta var många överens om att arbeta med folkhälsa är viktigt för länets utveckling. Det har dock inte fått genomslag på länsövergripande befolkningsinriktade satsningar i den utsträckning som hade önskats.

Servicefrågan har under strategiperioden kommit in i ett större sammanhang, som beskrivits tidigare, men att däremot definiera servicepunkter och sätta principer för service är ett utvecklingsarbete som inte har kommit till skott.

Ett annat insatsområde där det har skett mindre insatser men där det inte fått den kraft som behövs är kring att stärka Kronobergs varumärke. Det har blivit tydligt att Småland är begreppet som ska användas för besökare men att Kronoberg är ett varumärke när näringslivet ska stärkas eller för att få inflyttare. Det har dock varit svårt att få ihop länet att gemensamt kraftsamla kring begreppet Kronoberg i exempelvis en satsning för att få fler att bosätta sig i länet snarare än att pendla in. Troligtvis beror detta på att flera kommuner inte känner en stark tillhörighet i länet utan kan känna en större samhörighet med en grannkommun som ligger i ett annat län. Detta till skillnad mot vår grannregion Kalmar, som har lyckats samla länets kommuner i en satsning för fler inflyttare där alla aktörer bidrar med ekonomiska resurser⁸. Dock osäkert vad denna satsning har gett.

Slutsatser

Syftet med en regional utvecklingsstrategi är att visa riktning för länets utveckling. En strategi för länets aktörer att samlas kring för att medvetet arbeta i samma riktning.

Kronobergs län är ett litet län befolkningsmässigt och i antal kommuner men som är relativt stort till ytan. Vi har ett centralt läge mitt i Sydsverige vilket kan ha både sina

⁸ [Flyttahit.nu](https://flyttahit.nu)

för- och nackdelar. Kronobergs län har länsgrannar i samtliga väderstreck – alla kommuner i länet angränsar till ett annat län. I vissa sammanhang finns en större funktionell samverkan med kommuner utanför länet. Det har sina fördelar för att kompetensförsörja näringslivet eller inom transportinfrastruktur. När det handlar om samverkan inom länet och att hålla ihop länet så är det ibland en utmaning, och har varit en utmaning under strategiperioden. Sammanhållningen i länet inom regionala frågor är relativt låg. Det har funnits försök till att hålla ihop länet och skapa större samhörighet för att exempelvis öka attraktiviteten men där satsningar har avstannat.

Som beskrivits i den här rapporten har ett antal större globala händelser påverkat länet. Det är kriser som har varit tuffa och som krävt resurser och energi från länets aktörer istället för att kunna prioritera att arbeta med långsiktigt utvecklingsarbete. Kriserna har samtidigt bidragit till strukturförändringar, ibland nödvändiga, som framtvingats. Digitaliseringen är en strukturomvandling som fick skjuts av coronapandemin. I kris blir det även tydligt hur viktigt det är att arbeta tillsammans. Samverkan i länet stärktes bland annat inom näringsliv- och kulturområdet under coronapandemin.

Om civilsamhället ska kunna vara en samverkansaktör i framtiden är det viktigt att de kan delta med samma förutsättningar som andra aktörer. Det innebär att en ekonomisk modell behöver implementeras där offentlig sektor bekostar deras medverkan.

Trots utmaningar har länet gått bra och gjort förflyttningar utifrån strategin och i vissa frågor har mycket kraft funnits och som beskrivits i den här rapporten. Dessa förflyttningar hade inte kunnat ske utan alla aktörer i länet som samlat sig eller utan samverkan mellan länen där RSS har vuxit i betydelse för gemensamt påverkansarbete nationellt.

För Region Kronoberg med det regionala utvecklingsansvaret har det under åren varit viktigt att ha en långsiktig strategi att hålla sig i och inte förvill sig i vad som är akut. I den nya strategin som tas fram är det viktigt att fortsätta att ha fokus på hållbar omställning och fortsätta att utforska hur vi ska arbeta tillsammans i länet. Det är även viktigt att fundera på hur en regional utvecklingsstrategi kan ge stöd för framtida transformationer vad gäller hur vi ser på offentlig sektors roll i ex. kollektivtrafiken eller bredbandsutbyggnaden utifrån där vi står idag. Projektmedel, företagsstöd, strategiska dokument, nätverk och samverkan kommer fortsatt att vara viktiga verktyg i förverkligandet.

Kronobergs län har bland annat sina styrkeområden;

- Liten region med centralt läge i Södra Sverige nära till naturen och till beslutsfattare - vi kan snabbt mobilisera oss.
- Vi är en region med entreprenöriell anda som gång på gång överraskar med en hög tillväxtgrad och ett gott ledarskap. Med specialisering inom maskinindustri, IT samt skog, trä, möbelindustri, glas och design.

Dessa ska vi fortsätta att stärka även i nästa strategi!